

ORKESTRDA DIRIJYORINING MAHORATI VA O'ZIGA XOSLIKLARI

*Andijon davlat pedagogika instituti Musqia ta'limi yo'nalishi 3-bosqich talabasi
Boxodirova Mohlaroy Yaxyo qizi*

Anotatsiya: Mazkur maqolada dirijyorlik kabi va uning oldidagi vazifalari, jamiyatda kasblar qatorida uning o'rni va ahamiyati haqida so'z boradi. Dirijyorning kelajagi va uning karerasi bo'lishi mumkinmi degan savollarga javob olish mumkin. Musiqiy ta'lim sohasida qanday dirijyorlarni yetishtirib chiqrish mumkinligi hamda ularning bilim doirasi qanday shakllangan bo'lishi kerakligi haqida bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Orkestr, ansambl, mahorat, iste'dod, artikulyasiya, madaniyat, dastur, texnika.

О МАСТЕРСТВЕ И ОСОБЕННОСТЯХ ЕГО ДИРИЖЕРСКОЙ РАБОТЫ В ОРКЕСТР

*Андижанский государственный педагогический институт по направлению
образования Musqia студентка 3-го курса Бохдирова Мохларой Яхя кизи*

Аннотация: В данной статье рассматриваются такие вопросы, как дирижирование и его задачи, его место и значение среди профессий в обществе. На вопросы о возможном будущем дирижера и его карьере можно получить ответы. В нем описывается, каких дирижеров можно обучить в области музыкального образования, а также как должен быть сформирован объем их знаний.

THE SKILLS AND PECULIARITIES OF HIS CONDUCTOR IN THE ORCHESTRA

*A student of the 3rd stage of the direction of Education of the Andijan State
Pedagogical Institute Musqia Bokhodirova Mohlaroy Yakhyo qizi*

Ключевые слова: оркестр, ансамбль, мастерство, талант, артикуляция, культура, программа, техника.

Abstract: This article discusses issues such as conducting and its tasks, its place and importance among professions in society. Questions about the possible future of the conductor and his career can be answered. It describes which conductors can be trained in the field of music education, as well as how their knowledge should be formed.

Keywords: orchestra, ensemble, mastery, talent, articulation, culture, program, technique.

Kirish

Dirijyor (fransuz dirigeridan — boshqarish, yo‘naltirish, yo‘naltirish) ansambl (orkestr, xor, opera va boshqalar) musiqasini o‘rgatuvchi va uni boshqaruvchisidir. Asarning badiiy talqiniga dirijyor yegalik qiladi, u ham ansambl uyg‘unligini, ham spektaklning texnik mukammalligini ta‘minlashga chaqiriladi. Musiqachilar guruhlarini boshqarishning turli shakllari qadim zamonlarda mavjud bo‘lgan bo‘lsada, dirijyorlik faqat XIX-asrning ikkinchi yarmida maxsus mahorat va maxsus iste’dodlarni talab qiladigan mustaqil kasbga aylandi.

Dirijyor-bu musiqiy asarlarni ijro yetishga rahbarlik qiluvchi, xor yoki orkestrda musiqachilar yoki qo‘shiqchilarning harakatlarini nazorat qiluvchi va muvofiqlashtiruvchi musiqa mutaxassisi. Dirijyor nafaqat asarning tempi va ritmini ko‘rsatadi, balki uni sharhlaydi, musiqa haqidagi tasavvurini ijrochilarga yetkazadi va yagona musiqiy rasm yaratadi. Buning uchun dirijyordan musiqiy adabiyotni chuqur tushunish, shuningdek, jamoa bilan ishlash, uni rag‘batlantirish va musiqachilarda ishonch uyg‘otish qobiliyati talab yetiladi. Dirijyor, shuningdek, mashg‘ulotlarda qatnashadi, musiqachilarga yoki qo‘shiqchilarga musiqa asarini yaxshiroq tushunish va ko‘paytirishga yordam beradi, dinamikani, artikulyasiyani, iboralarni va ijro yetishning boshqa jihatlarini aniqlaydi.

Dirijyorlik kasbga kim mos keladi? Dirijyorlik kasbi bir qator o‘ziga xos ko‘nikmalar, fazilatlar va moyilliklarni talab qiladi. Bu kasbning insonga mos kelishini aniqlashga yordam beradigan ulardan ba‘zilari.: Musiqiylik: bu, yehtimol, yeng muhimi. Dirijyor musiqa, uning tuzilishi, uyg‘unligi va ritmini chuqur tushunishi kerak. yetakchilik fazilatlar: dirijyor jamoani ilhomlantirishi va rag‘batlantirishi, shuningdek musiqachilar oldida hokimiyatni o‘rnatishi kerak. Muloqot qobiliyatlari: sizga boshqalarni tinglash va tushunish, shuningdek, o‘z fikrlaringiz va g‘oyalaringizni samarali yetkazish qobiliyati kerak. Jismoniy chidamlilik: dirijyorlik juda kuchli jismoniy jarayon bo‘lishi mumkin, ayniqsa uzoq mashg‘ulotlar yoki konsertlar paytida. Tafsilotlarga ye’tibor: dirijyor ishlashdagi yeng kichik nuanslarni payqashi va ularni sozlashi kerak. Jamoaviy ish: dirijyor nafaqat yetakchi, balki musiqachilar, solistlar va ishlab chiqarish jarayonining boshqa ishtirokchilari bilan hamkorlik qila oladigan jamoa a’zosi hamdir.

Dirijyorning karerasi deganda nimani tushunish mumkin? san’at sohasidagi boshqa ko‘plab kasblar singari, chiziqli bo‘lmagan rivojlanishi mumkin va iste’dod, ta’lim, murabbiylar va aloqalar, shuningdek, imkoniyat kabi ko‘plab omillarga bog‘liq. Shunga qaramay, odatdagi dirijyorning karerasini tavsiflashi mumkin bo‘lgan ma’lum bir "narvon" yoki bosqichlar ketma-ketligi mavjud.: Ta’lim: kareraning boshlanishi odatda musiqiy ta’lim bilan bog‘liq. Bu musiqa kolleji, konservatoriya yoki universitet musiqa bo‘limi bo‘lishi mumkin. Dirijyor yordamchisi: ko‘plab yosh dirijyorlar o‘z

kareralarini tajribali hamkasblar uchun yordamchi sifatida boshlaydilar. Bu rolda ular o'z ishining ustalaridan o'rganadilar, mashqlarda yordam berishadi va ba'zan kichik qismlarni o'tkazadilar. Yordamchi dirijyor: tajriba va ye'tirofga yega bo'lgandan so'ng, dirijyor kichik orkestrlarni, kamera guruhlarini yoki xorlarni boshqarishi mumkin. Bosh dirijyor: dirijyorning obro'si oshgani sayin u o'rta yoki hatto katta orkestr, xor yoki bosh dirijyorga aylanishi mumkin

Musiqiy kasbiy ta'lim sohasida ham xalq musiqasi, ham akademik musiqa san'ati muhim o'rin tutadi. Musiqiy ta'lim muassasalari tizimida bu birinchi navbatda xalq bo'limlari talabalariga taalluqlidir, ular o'z kasbining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, nafaqat alohida ijrochilarga musiqa asbobini chalishni o'rgatishlari, balki ularni yagona jamoaga, orkestrga birlashtirishlari, ijrochilarga yetkazishlari kerak va tinglovchilar har bir musiqa asaridagi musiqiy tasvirni ijro yetishdi.

Shuni ta'kidlash kerakki, musiqiy ta'lim muassasasi talabasi nafaqat pedagogik o'zaro ta'sir ob'ekti, balki o'z-o'zini tarbiyalash, o'zini o'zi boshqarish va o'zini rivojlantirish ob'ekti sifatida ham ishlaydi. Ichki va tashqi dialektik birlik ushbu muammoni ko'rib chiqishni talab qiladi? u joylashgan muhit sharoitlari bilan birgalikda uni o'rab turgan atmosfera. Musiqiy ta'lim muassasalari talabalarini o'rab turgan tashqi omillar ularning tuzilishida bir hil yemas. Bu yerda umuminsoniy omillar, masalan, umuman jamiyatning rivojlanish shartlari va "bevosita atrof-muhit" omillari haqida, rivojlanayotgan muhitning ta'siri va o'quv jarayonining o'zida pedagogik qo'llab-quvvatlash shaklida gapirish kerak. trening mavzusi bo'yicha va uning shaxsiy, hissiy, kognitiv va boshqa sohalarini rivojlantirishda.

Musiqa muassasalarida ta'lim tizimini rivojlantirishning hozirgi bosqichi bir qator yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda, ulardan biri musiqiy va pedagogik kadrlar tayyorlashda kompleks yondashuv muammosini hal qilishdir. Kasbiy mahoratni rivojlantirish va dirijyor shaxsini shakllantirish nuqtai nazaridan nazariy darajadagi ko'plab tadqiqotlar universitetlarning simfonik bo'limlari talabalari va keksa odamlar, yetuk musiqachilarga bag'ishlangan.

O'rta musiqiy ta'lim muassasalari talabalari kabi katta toifa deyarli musiqiy va pedagogik tadqiqotlar doirasidan tashqarida qoldi. Musiqiy ta'lim muassasalarida individual dirijyorlik mashg'ulotlarida xalq orkestrlari rahbarlari va dirijyorlarining dastlabki kasbiy mahoratini shakllantirishga yordam beradigan bir qator pedagogik shart-sharoitlar va omillarni yaratish zarurati bilan bog'liq.

Musiqiy madaniyat rivojlanishining tarixiy jarayoni dastlab jamiyat rivojlanishining umumiy qonuniyatlarini o'zida mujassam yetgan. Madaniy qadriyatlar tizimida alohida mavqyega yega bo'lgan musiqa jamiyatning hissiy sohasini o'zgartiradigan harakatlantiruvchi kuchga aylanishi mumkin. Buning uchun mos yozuvlar guruhlar, ya'ni turli yoshdagi tuzilmalar tutashgan joyda joylashgan va shuning uchun aholining katta qismini jalb qilishga qodir bo'lgan guruhlar vazifasini

bajaradigan jamiyatning boshlang'ich musiqiy ta'limi bo'yicha doimiy, maqsadli ish talab yetiladi. Musiqiy ta'lim muassasalari talabalarini ma'lumotnoma guruhi sifatida ko'rib chiqish mumkin.

Xulosa

Inson musiqiy madaniyatining yeng muhim namoyon bo'lishi bu musiqa asarining ma'nosini anglash qobiliyatidir. Musiqa nazariyasi aksioma sifatida asarning ma'nosi hissiyotlar bilan bevosita bog'liq degan pozitsiyani ko'rib chiqadi. Musiqa mazmunini o'rganish insonning hissiyotini rivojlantirish va uning intellektual yenergiyasining o'sishi bilan bog'liq. Shuning uchun dirijyorlik mavzusini tor o'quv intizomi deb hisoblash mumkin yemas. Bu jamiyatning ma'lumot guruhining umumiy musiqiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismidir. Turli xil o'rta ta'lim muassasalarining musiqiy dasturlarini taqqoslash bir qator qarama-qarshiliklarni aniqladi. Birinchidan, dirijyorlik kasbini o'qitishga qo'yiladigan talablar va ta'lim muassasalarining imkoniyatlari o'rtasida ziddiyat mavjud. Orkestr sinfida talabalar dirijyorlik texnikasini takomillashtirishlari kerak: dirijyorning imo-ishorasini tushunish va varaqdan o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish, asbobsozlik qilishni o'rganish va orkestr bilan ishlash ko'nikmalarini yegallash. Va bularning barchasi kollejlarda o'rganib kelgan bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдуллин Э.Б. Аксиосфера музыкальной педагогики: Сб. науч. ст /Стерлитамак; Ред. Э.Б. Абдуллин. М.: Изд-во Стерлитамак, 2002. - 128 с.
2. Botirova X.T. Theoretical fundamentals of development of people's instruments and performing arts in Uzbekistan // International Journal of Early Childhood Special Education // (INT-JECSE) DOI: 10.9756/INT-JECSE/V14I2.657 ISSN: 1308-5581 Vol 14, Issue 02 2022 -P. 5841-5846.
3. Botirova X.T. Specific characteristics of the development of spiritual - moral qualities of students // Frontline Social Sciences and History Journal, 3(06), <https://doi.org/10.37547/social-fsshj-03-06-04-P.20-30>
4. Botirova X.T. In the practice of instrumental performance, students are taught to think independently and formation of features of creativity // Middle european scientific bulletin // ISSN 2694-9970 118 Middle European Scientific Bulletin, Volume 33. -P. 52-58.
5. Botirova X.T. Scientific and theoretical views of central asian thinkers in music // Procedia of Theoretical and Applied Sciences // Volume 4. Feb 2023 ISSN: 2795-5621. -P. 54-59.
6. Акмалжонова М.В. “Дирижирование” (методы работ над партитурой). Ташкент, 2017.
7. Botirova X.T. The Role of Pop Art in the Education of Students-Youth in the Spirit of Morality and Patriotism // Web of Scholars: Multidimensional Research Journal (MRJ) // Volume: 01 Issue: 07. 2022 ISSN: (2751-7543). -P. 87-90.

8. Botirova X.T. Activities of the "History and Criticism of Music" Department During the Years of Independence // Middle European Scientific Bulletin // ISSN 2694-9970 118, Volume 33. Feb-2023 -P. 118-121.
9. Тошматов Э. “Искусство дирижирования”. Ташкент, 2005.
10. Обучение дирижированию и оркестровое исполнительство: Сб. тр. Вып. 42 / Ред. С.З. Трубачева. М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1979. - 165 с.

